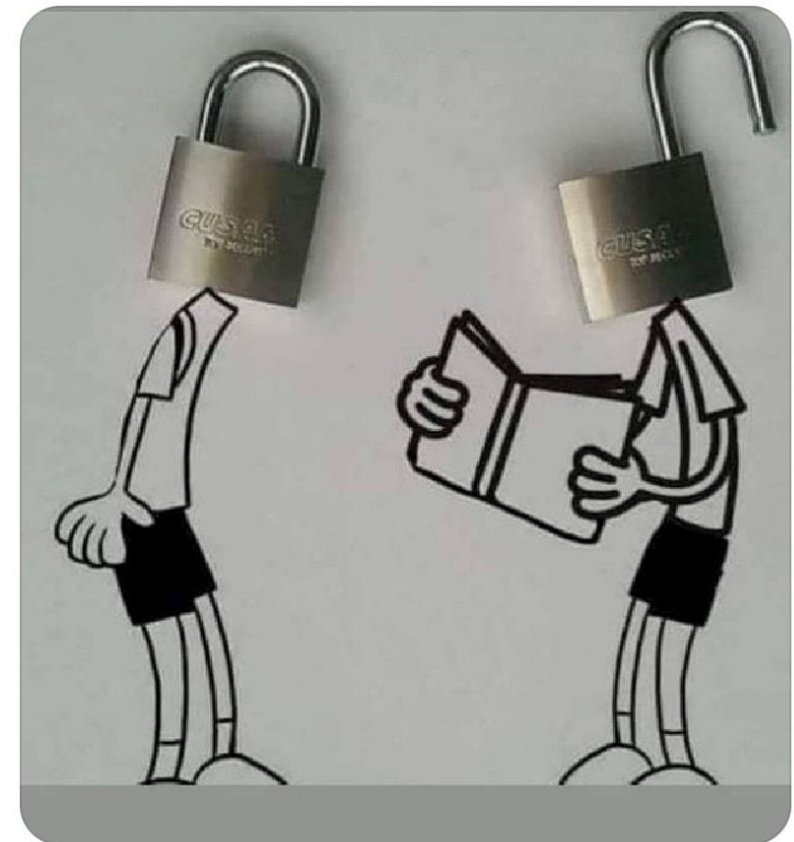

Drámapedagógiai módszerek az olvasási stratégiák fejlesztésében

5. Olvass többet! Konferencia
Kovászna 2023, október 28.

Dr. Bagossi Edit
Debreceni Ady Endre Gimnázium

Egy szereplő zsebéből vettük ki a következő tárgyakat.

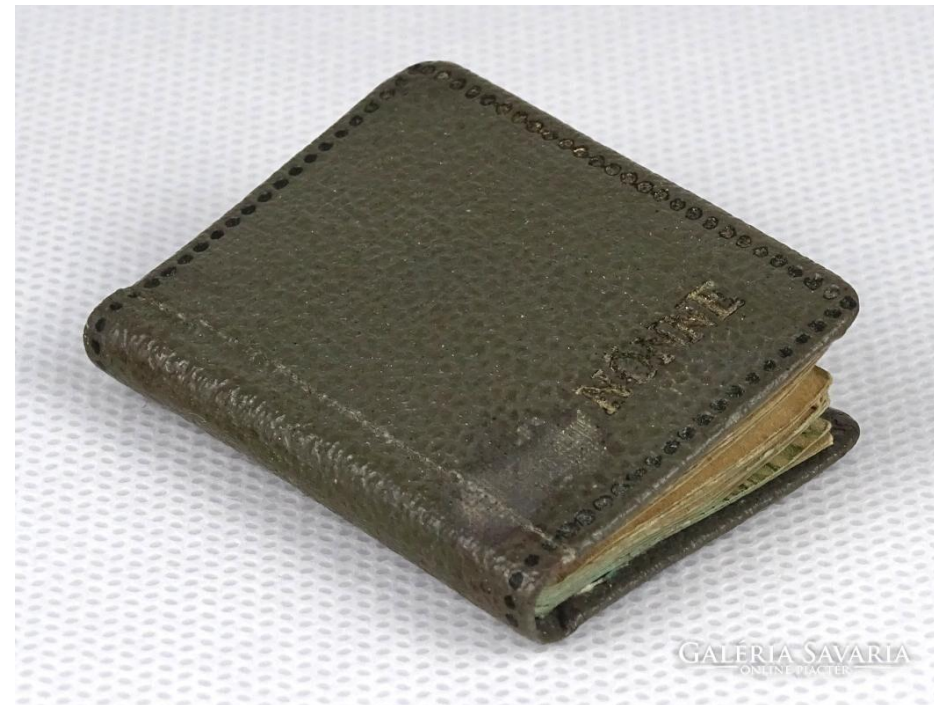

Ki lehet ő?

Ki lehet ő?

Ki lehet ő?

Drámapedagógia

- 1920 – Európában (Anglia, Dánia, Csehszlovákia) és USA
- 1970 – Magyarországon
- Cél:
- a *személyiséget* próbáljuk fejleszteni
- *élmény* létrehozásával és megélésével
- *aktív részvételt, cselekvést* várnak el.
- 2000 – tantárgypedagógiai alkalmazások

Tantárgypedagógiai alkalmazása - irodalomóra

- **Amire való:**
- *bevezetésként, ráhangolásképpen,*
- *az adott mű vagy korszak **atmoszférá**jának, hangulatának, jellegzetességeinek felidézéséhez,*
- *a különböző **helyszínek** érzékletesebbé tételéhez,*
- *a szereplők tulajdonságainak, **jellem**ének vizsgálatakor*
- ***viszony**aik, emberi kapcsolataik elemzésekor, a különböző jellegű konfliktusok megvilágításához és érzékeltetéséhez,*
- *a **szerkezet**, az **arányok** vizsgálatakor,*
- ***összefoglaláskor, rendszerezéskor,***
- *bizonyos formákban számonkéréskor*
- **Forma:** önálló drámaóra v. beillesztett gyakorlatok, melyek nem feltétlenül épülnek egymásra

játék - drámajáték

- szituáció és szerepjáték
- Gavin Bolton
- A) szabályjátékok (gyakorlatok)
- B) dramatikus játék
- C) színház (diákelőadások)
- D) tanítási dráma

*“A drámajáték olyan játékos emberi megnyilvánulás, amelyben a **dramatikus folyamat jellegzetes elemei** lelhetők föl. A dramatikus folyamat kifejezési formája: a megjelenítés, az utánzás, megjelenési módja: a fölidézett vagy éppen megnyilvánuló társas kölcsönhatás, az interakció, eszköze: az emberi és a zenei hang, az adott nyelv, a test, a tér és az idő, tartószerkezete pedig a szervezett emberi cselekvés.”*

(GABNAI 1999:9)

Az olvasási stratégiák

- Segítenek hatékonyan és értőn olvasni.
- **Pressley**, Michael 2001. Comprehension instruction: What makes sense now, what might make sense soon. *Reading Online* 5: 1–14.
- **Pressley**, Michael – **Gaskin**, Irene W. 2006. Metacognitively competent reading comprehension is constructively responsive reading: How can such reading be developed in students? *Metacognition Learning* 1: 99–113.

A metakognícióra épülő olvasásstratégiai módszer

- A metakogníció olyan intellektuális képesség, amely lehetővé teszi, hogy a **kognitív folyamatokat leképezzük, nyomon kövessük és szabályozzuk**. A metakogníció a gondolkodásról való gondolkodás.
- A metakogníció az ellenőrzés és a tudatosság képessége a saját gondolkodási folyamataink felett.
- Az metakognitív olvasásstratégiai módszer célja, hogy megtanuljunk **reflektálni** az olvasás során felmerülő nehézségekre, hogy alkalmazni tudjunk megfelelő stratégiákat a megértés javítása érdekében.

A metakognitív olvasásstratégiai módszertan **három nagy** fázisra osztja az olvasói stratégiát

- az olvasás előtti (pre-reading) stratégiák
- az olvasás közbeni (text maintenance) stratégiák
 - a belső képalkotás - a belső képek alkotásának, verbalizálásának, kifejezésének a stratégiai eleme
- az olvasás utáni (post-reading) stratégiák

Az olvasás előtti (pre-reading) stratégiák

A) az előzetes tudás felidézése

- *sémaaktiválás* (kulcsfogalmak, problémafelvetés)
- *Mit ismer már az olvasó, a diák?*
- *Mit szeretne megtudni?*
- már ismert téma esetén *összehasonlító* organizátorok
- új téma esetén *ismeretelsajátító* organizátorok

drámatechnika

- *Asszociációs gyakorlatok:*
- *„szabad, mint a madár” – asszociációs kör*
- *Állókép / néma játék*
- *művészsztereotípiák*
- *Előkészített improvizáció:*
- pl. a mű kulcs idézetére:
 - *„Miért jár mindig feketében?”*
 - *„Az életemet gyászolom.”*
 - *„Tudd viselni a keresztedet, és higgy!”*

Az olvasás előtti (pre-reading) stratégiák

B) a szöveg vizsgálatának technikája: formai megjelenés vizsgálata

- terjedelem
- cím, szerző,
- keletkezés ideje
- Illusztráció
- narráció és párbeszéd aránya
- tördelés, betűtípus
- mottó

drámatechnika

- böngészés:
- *pl. motívumkeresés (madár)*
- *pl. idő - évszakok és napszakok összegyűjtése*
- *pl. tér - helyszínek összegyűjtése*
- *pl. csak egy szereplőt elolvasni, amit ő lát, mond*
- Semmi köze a drámajátékokhoz. Cél, hogy minél többször kerüljön a diák kapcsolatba a szöveggel!

Gyakorlat:

Viszonyrendszer(ek) felállítása a szereplők listája alapján – Ki a főszereplő?

- SZEMÉLYEK ARKAGYINA, IRINA NYIKOLAJEVNA, asszonynevén TREPLJOVA, **színésznő**
- TREPLJOV, KONSZTANTYIN GAVRILOVICS, **a fia**, fiatalember
- SZORIN, PJOTR NYIKOLAJEVICS, Arkagyina **testvére**
- ZARECSNAJA, NYINA MIHAJLOVNA, **gazdag földbirtokos fiatal leánya**
- SAMRAJEV, ILJA AFANASZJEVICS, nyugalmazott hadnagy, Szorin **jószágigazgatója**
- POLINA ANDREJEVNA, a felesége
- MÁSA, a leányuk
- TRIGORIN, BORISZ ALEKSZEJEVICS, **író**
- DORN, JEVGENYIJ SZERGEJEVICS, **orvos**
- MEDVEGYENKO, SZEMJON SZEMJONOVICS, tanító
- JAKOV, cseléd
- Szakács
- Szobalány

Az olvasás előtti (pre-reading) stratégiák

C) az előzetes áttekintés (átfutás) technikája

(drámatechnika)

- technika, mellyel pl. a könyvesboltban a beletekintünk könyvekbe vagy átfutjuk az újságokat

Az olvasás közbeni (text maintenance) stratégiák

A) a folyamatolvasás

- néma olvasás
- hangos (követő) olvasás
- szakaszos olvasás
- -- részenkénti reflektálás
- – összegzés, sejtések megfogalmazása
- – ötletek, jól meghatározott elképzelések

drámatechnika

- olvasópróba
- - *megszólaltatni a szöveget -
beszédtechnikai gyakorlat, akusztikus
adottságok, a magyar nyelv zeneisége
- artikuláció, helyes intonáció (!)*
- - *értelmező olvasásra játék: pl.
intonációs gyakorlat: ugyanazon
jelenet/interakció különböző
értelmezést adó megszólaltatása*

Gyakorlat: viszonyrendszer felállítása állóképpen

(Csehov: Sirály, 1. felvonás olvasása végén)

Családi viszonyrendszer
Kis közösség.
Privát.

MELODRÁMAI SÉMA

„jól megcsinált” – szerelmi négyszög

1. felv. zárása a doktor szavai:

"Milyen idegesek valamennyien! Milyen idegesek! És mennyi szerelem!..."

Az olvasás közbeni (text maintenance) stratégiák

B) a szöveganticipáció

- feltévések megfogalmazása
- szereplők motivációjának felfedése, várható reakcióik

drámatechnika

- *Állókép megmozdítása:*
- *egy kulcs jelenet állóképes megjelenítése*
- *majd „megmozdítása”, megszólaltatása*
- *– szereplők motivációjának megfelelően reakcióvariációk adhatók*
- *– egy adott helyzet több befejezése*

Az olvasás közbeni (text maintenance) stratégiák

C) a feltevések vizsgálatának, korrekciójának technikája

(drámatechnika)

- a feltevések vizsgálata, korrekciójuk technikája
- *Az előzetes elképzeléseinkhez képest hogyan változott a szöveg?*
- *A következő részekben mi történik, miről lesz szó szerintünk?*
- Minden esetben indoklás! (leginkább verbális feladat)

Az olvasás közbeni (text maintenance) stratégiák

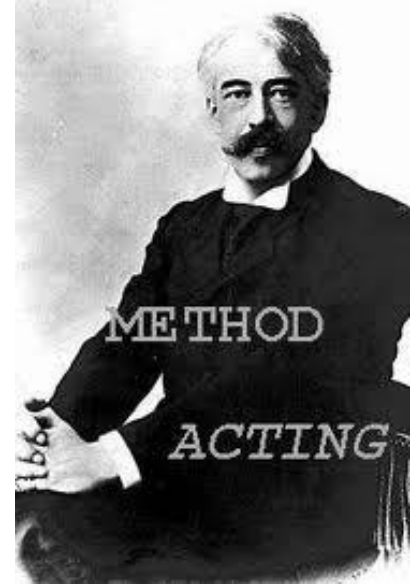
a belső képalkotás (!)

- Feladat: a belső képek alkotása, azok verbalizálása, kifejezése - szókincsbővítés
- Cél: minél több érzékszerv bevonása, minél részletesebb kép megalkotása
- *Hogyan képzeled el? Milyen?*
- *Miért mondja?*

drámatechnika

- belső hangok technikája
- jelenetelemzés
- szerepelemzés, szerepépítés
- jelenetkidolgozás színpadon
- szövegmögötti keresése - színésztréning

Sztanyiszlavszkij-módszer

- A képzelőerő kialakításában nagy szerepet szán a vizuális ingereknek (sok gyakorlat van erre).
- affektív emlékezet és gyakorlatai
- rész-egész viszonya – fő feladat és részfeladatok:
- *pl. Nyina fő feladata, hogy színésznő akar lenni, részfeladatai és mondatai mind ezt szolgálják – ige társítása a feladatokhoz*

Az olvasás utáni (post-reading) stratégiák tanulása

A) az összefoglalás, visszacsatolás

- olvasásellenőrző kérdésekre válaszolva
- pl. fontos adatok kiválasztása, tételmondatok keresése, cselekményváz/történetváz készítése stb.
- peer led discussion (társ által vezetett beszélgetés) – saját olvasatok – megbeszélése, elfogadása, ahol minden szabad döntést indokolni kell

A 4 szövegértési szint

1. A szöveg szó szerinti szintje
2. Az összefüggések megértésének a szintje
3. Kritikai megértés szintje
4. Kreatív megértés

Az olvasás utáni (post-reading) stratégiák tanulása

B) konklúzió

- következtetés
- tanulság
- szerzői szándék

drámatechnika

- továbbírás
- szereplői nézőpontok:
 - - *egy szereplő bőrébe bújva monológ, napló, apróhirdetés, blog*
 - - *ua. az jelentet más szereplő szemszögéből*
- „én-sorok” (Eck 2015:75) – „én-idézet” választása – *mindenki válasz, egy őt megfogó, elgondolkodtató, rá jellemző sort – séta, találkozás, elmondják egymásnak*

Az olvasás utáni (post-reading) stratégiák tanulása

C) szintézis, szintetizálás

- rokon a sémaaktiválással
- a megtudott, megtapasztalt, megélt információkat, élményeket elhelyezzük a saját tudásunk hálójában. - ✓ + ?, 3T-táblázat
- a szöveg szintetizáló olvasása

drámatechnika

- **összefoglaló óra**
- (a Debreceni Ady Endre Gimnázium jó gyakorlata, kitalálói: Fehér Zsuzsánna, Várhalmi Ilona)